يَنگِی عَصردَگِی دارُ الاِسلامنِی نَمُونَه لَری (۷) (شَرقِی تۆرکِستاننِی اِسلامِی جوُمهُورِیَتِی) (۳۰ بُولِیم)

نِیمَه اوُچُون "شَرقِی تۆرکِستانِی اِسلامِی جوُمهُورِیَتِی" دِیِیلَدِی؟ چوُنکِی مُسُلمانلَرنِی اوُرتَه سِیدَه اَوَّلگِی اِسلامِی جوُمهُورِی حُکوُمَت حِسابلَنَدِی، مُسُلمانلَرنِینگ اَوَّلگِی جوُمهُورِیَتِی هَم اِمامِی اَبُو حَنِیفَه رَحِمَهُ الله نِی مَذهَبِیگه اَساسلَنگَن حالدَه اوُزِینِی مَوجُودِیَتِینِی اِعلان قِیلَدِی، اِیسلَه تِیب اوُتماقچِیمَنکِی، جوُمهُورِیَت حُکوُمَتِنِی بِیر قالِیبِی بوُلِیب اوُندَگِی جَمِیعَتنِی اِجرا قِیلُوچِی مَسئُوللَر بُو پِیردَه مِعراث حالِیدَه رَهبَر بُولِیشمَیدِی، بَلکِی آدَملَر تامانِیدَن مُشَخَّص مُددَت اوُچُون سَیلَه نِیشَدِی وَ آدَملَر اوُلَرنِی عَمَللَرِینِی نَظارَت قِیلِیشَدِی. اِینِدِی مَنَه بُو قالِیبگه توُرلِی- هِیل سِکوُلارِیستِیک اَحزابلَرنِی عَقِیدَه سِی هَم قوُیِیلگَن بُولِیشِی مؤُمکِین یاکِی اِسلامِی عَقِیدَه یاکِی هَر قَندَی باشقَه عَقِیدَه قوُیِیلگَن بوُلِیشِی هَم مُومکِین، دِیمَک جُومهُورِیَت قالِیبِینِی تَنلَگَن بَرچَه دَولَتلَردَه حُکوُمَتنِی توُزِیلِیشِی، تَرکِیبِی بِیر هِیل اِیمَس وَ بِیر جوُمهُورِیَتنِی اَساسِیدَگِی نَرسَه نِی کوُرِیب شِمالِی گَرِییَه وَ جِتاینِی اَساسِیدَگِی نَرسَه حَقِیدَه حُکم چِیقَرِیب بوُلمَیدِی یاکِی شَخص سِکوُلار جوُمهُورِیَتلَرنِینگ اَساسِینِی کوُرگچ اِسلامِی جوُمهُورِیَتنِی اَساسِی بارَه سِیدَه حُکم چِیقَرَه آلمَیدِی. [۱]

یاکِی شَخص زَردُوشتِیلَرنِینگ ساسانِی دِیوانِینِی کوُرِب مَنَه شوُ توُشوُنچَه آرقَلِی عُمَر اِبنِ خَطّابنِینگ دِیوانِی حَقِیدَه حُکم چِیقَرَه آلمَیدِی. اَصلِینِی آلگَندَه قالِیب بِیتتَه، اَمّا عُمَر اِبنِ خَطّابنِی دِیوانِیگه اوُزگَرتِیرِیشلَر کِیرِیتِیلگَن بوُلِیب زَردُوشتِیلَرنِینگ دِیوانِیدَن فَرق قِیلَدِی. مَنَه بُو حالَتدَه: عُمَر اِبنِ خَطّابنِینگ دِیوانِینِی اَساسِی بِیلَن زَردوُشتِیلَرنِینگ ساسانِی دِیوانِی حَقِیدَه هَم حُکم چِیقَرِیب بُولمَیدِی وَ زَردُوشتِیلَرنِینگ دِیوانِینِی اَساسِی آرقَلِی عُمَر اِبنِ خَطّابنِی دِیوانِی حَقِیدَه هَم حُکم قِیلِیب بُولمَیدِی.

یَنَه هَم سادِدَه راق زَبان بِیلَن اَیتگَندَه بِیر مُسُلمان یاکِی بِیر سِکوُلار یاکِی بِیر یَهُودِی یا نَصرانِی بِیر هِیل کوُرتکَه یا لِباس کِییگَن بُولسَه، مَنَه بُو اوُستکِی لِباسلَردَگِی اوُحشَشلِیک اوُنِی اِیچِیدَگِی اَساسدَه هَم اوُحشَشلِیک بارلِیگِیگه دَلالَت قِیلمَیدِی، یاکِی بُولمَسَم یَهُودِی هَم، سِکوُلار (مُشرِک) هَم، بِیر مُسُلمان هَم، نَصرانِی هَم اوُزلَرِینِینگ خاص مَقصَدلَرِیگه یِیتِیش اوُچُون بِیر هِیل اَسلَحَه دَن، بِیر هِیل مَشِینَه دَن یاکِی بِیر هِیل پایِیزدَن وَ بِیر هِیل تَیّارَه دَن فایدَه لَه نِیشلَرِی مُومکِین. مَنَه بوُ قالِیبلَردَگِی، اَبزارلَردَگِی اوُحشَشلِیکلَر بُو اَبزارلَردَن، قالِیبلَردَن فایدَه لَنگَنلَرنِی مَغزِیدَه، اَساسِیدَه هَم اوُحشَشلِیک بار دِیگَن مَعنانِی بِیلدِیرمَیدِی.

---

[۱] مقیمی، غلامحسن؛ مشروطیت، جمهوریت، اسلامیت، تهران، نشر معناگرا، ۱۳۸۵، ص ۵۹.

مَنَه بُو حالَتدَه "جُومهُورِيَت" كَلِيمَه سِی حُكُومَتِنی قالِیبِینِی، شَكلِینِی مُشَخَّص قِلِیب بِیرسَه، سِكوُلار- لِیبِیرَل یا سِكوُلار- كامُّونِیست یا اِسلامِی دِیگَن كَلِیمَه لَر اِیسَه مَنَه بُو جوُمهُورِیَتِنی قالِیبِیدَگِی اَساسِنی وَ لِباسِنی، پایپیزدنی، تَیّارَه نِی، مَشِینَه نِی تَأْیِین قِیلَدِی. دِیمَک "شَرقِی تُورکِستان اِسلامِی جوُمهُورِیَتِی" دِیگَن پِیتِیمِیزدَه اوُنی قالِیبِینی اِیچِیگه اِسلامِی قوُیِیلگَنِیگه دَلالَت قِیلَدِی. اِیندِی مَنَه بُو جوُمهُورِیَتِنی اِیچِیگه قوُیِیلگَن اِسلام اِمامِی اَبُو حَنِیفَه رَحِمَهُ الله نِی مَذهَبِی اَساسِیدَه قوُیِیلگَندِیر.

حوُرمَتلِی بِرادَرلَرِیمِیز وَ آپَه- سِینگِیللَرِیمِیز مُسُلمانلَرنِینگ اِیشغال قِیلِینگَن دِیارلَرِی حَقِیدَه گِی مَنَه بُو بوُلِیمگه نِسبَتاً جُودَه كَم بِیلِیمگه اِیگه بوُلگَنلِیكلَرِی سَبَبلِی، مُختَصَر صوُرَتدَه اِیضاحلَب بِیرَه مِیز. اِسلام مَواراءُننَهر وَ خَرَازم وَ توُركِستانگه مُسُلمانلَرنِینگ اوُچِینچِی خَلِیفَه سِی عُثمان اِبنِ عَفّان رَضِیَ الله عَنهُ نِی زَمانِیدَه بُویُوک صَحابَه لَردَن بِیری حَكَم اِبنِ عُمَر غَفّارِی رَضِیَ الله عَنهُ آرقَلِی كِیرِیب كِیلگَن، اَمّا اوُنِینگ كامِل آزاد بُولِیشِی عَبدُ المَلِیک اِبنِ مَروان دَورِیدَه قُتَیبَه اِبنِ مُسلِم بَهِیلِی رَحِمَهُ اَلله تامانِیدَن عَمَلگه آشِیرِیلگَن بوُلِیب، اوُ كِیشِینِی جَنگَدگِی سِیاسَتِی عُمَر اِبنِ خَطّاب رَضِیَ الله عَنهُ گه اوُخشَر اِیدِی، بُو مِنطَقَه لَرنِی فَتحِی ٨١ شَمسِی پِیل بِیلَن ٩۴ شَمسِی پِیللَرنِی آرَسِیدَه عَمَلگه آشِیرِیلگَن، اوُ كِیشِی شَرقِی توُركِستاندَگِی قَشقَرنِی ٩٣ شَمسِی پِیلدَه آزاد قِیلَدِی.[٢]

مَنَه بُو دِیارلَرنِی آزاد قِیلِینِیشِی حوُددِی باشقَه دِیارلَرگه اوُخشَب عَقِیدَه نِی بُو دِیارلَردَه ساكِن بُولگَنلَرگه مَجبُورلَب قَبُول قِیلدِیرِیلَدِی، دِیگَن مَعنادَه بُولگَن اِیمَس، بَلكِی آدَملَرنِی ظالِم، زُورَوان حاكِملَرنِی وَ دِین كاسِبلَرِینِی،تِجارَتچِیلَرِینِی قوُلِیدَن آزاد قِیلِیش مَعناسِیدَه بُولگَن، آدَملَر آزادانَه یا مُسُلمان بُولِیشَردِی یاكِی آسمانِی شَرِیعَتلَردَن بِیرِیگه اِیرگه شَه آلِیشَردِی. شوُ سَبَبلِی هَم مَواراءُننَهردَه وَ توُركلَرنِی اوُرتَه سِیدَه اِسلامنِی قَبوُل قِیلِیش دَرَجَه مَه- دَرَجَه، اِیختِیارِی حالَتدَه عَمَلگه آشگَن. سِكوُلارلَر بِیر دِیارنِی اوُستِیدَه حُكمران بوُلگَن پَیتلَرِیدَه اَسلَحَه نِی كوُچِی بِیلَن سِكوُلارِیزم قانوُنلَرِینِی مَنَه بُو جَمِیعَیَتِنی اوُستِیدَه پِیادَه قِیلِیشَدِی وَ هَمَّه نِی اوُزلَرِینِی قانوُنلَرِینِی قَبوُل قِیلِیشگه مَجبُور قِیلِیشَدِی، اَمّا اِسلامدَه بُوندَی بُولگَن اِیمَس.

٣١٢ شَمسِی پِیلدَه اِیگوُرنِی حاكِمِی "سَتاتوُرک بوُرگرخان" رَحِمَهُ الله (مُسُلمان بُولگچ اِسمِینِی "عَبدُالكَرِیم سَتاتوُرک قوُیگَن) مُسُلمان بوُلگچ اِسلام دِینِی كامِل شَكلدَه توُركِستاننِی بَرچَه نوُقطَه لَرِیدَه تَرقَله دِی. اوُ مُسُلمان بوُلگچ مَنَه بُو مِنطَقَه لَردَگِی توُركمَنلَر، اوُرتَه آسِیا آهالِیسِی مُسُلمان بُولِیشَدِی، شوُنِینگدِیک ٣٣۴ شَمسِی پِیلدَه وَفات تاپگَن قَشقَرنِی پادشاهِی "بوُغراخان" رَحِمَهُ الله بِیرِینچِیلَردَن بوُلِیب اوُزِینِی حاكِمِیتِی

---

[٢] ابوبكر احمد بن ابراهیم همدانی ابن فقیه، مختصر كتاب البلدان، (بغداد، مكتبه المثنی، ١٣٠٢ق) ص ٢٠٩ / ه، ر، گیب، فتوحات عرب در آسیای مركزی، ترجمه حسین احمدپور، (اختر، بی‌تا) ص ۵۶ - ٨۶.

آستِیدَگی قَبیلَه لَرنِی، مِنطَقَه لَرنِی اِسلامنِی قَبُول قِیلِیشگه تَرغِیب قِیلگَن وَ اوُلَرنِی مُسُلمان بُولِیشلَرِیگه سَبَب بُولگَن اِیدِی. مَنَه شوُ تَرتِیبدَه توُرکِستاننِی هَمَّه سِی اَستَه – سِیکِینلِیک بِیلَن دارُ الاِسلامگه اَیلَندِی، اوُنِی حَلقِی اوُزِینِی اِیختِیارِی بِیلَن اِسلامنِی قَبُول قِیلِیشَردِی، شوُ شَکلدَه مَوارا‌ءُننَهر بُویُوک خُراساندَگِی آسِیا بُویِیچَه اِسلام مَرکَزلَرِیدَن بوُلمِیش بِیر مَرکَزگه اَیلَندِی، مَنَه بُو مَدَنِیَت اُمَویلَرنِی، عَبّاسِیلَرنِینگ اِسلامِی اِضطِرارِی بَدَل حُکوُمَتِی وَ قارَه خانِیلَر اِمپِیرَه تارلِیگِی بِیلَن ۳۲۱ شَمسِی یِیلدَه شَکللَه نَدِی وَ ۵۴۳ شَمسِی یِیلگه چَه دَوام اِیتَدِی وَ بوُندَن باشقَه بِیر نِیچَه دارُ الاِسلاملَر بِیلَن بِیرگه حِتایلِیک، راسِّیَه لِیک سِکوُلار کافِرلَر تامانِیدَن اِیشغال قِیلِینگوُنِیچَه دَوام اِیتَدِی. [3]

حِتای وَ راسِّیَه نِینگ سِکوُلار دَولَتلَرِی مَنَه بُو مِنطَقَه دَگِی مُسُلمانلَر اِقلِیمِینِی اِینگ کَتتَه دُشمَنلَرِیدَن حِسابلَندِی، توُرکِستان راسِّیَه سِکوُلارِیستلَرِینِینگ غَیرِی مُستَقِیم اِیشغالِی آستِیدَه دِیر، شَرقِی توُرکِستاننِی اِیسَه حِتای مُستَقِیم رَویشدَه اوُزِینِی اِیشغالِیگه آلگَن. بُوگوُنگِی کوُندَه توُرکِستان غَربِی وَ شَرقِی اِیککِی قِسمَتگه بوُلِینگَن.

شَرقِی تُورکِستان دَولَتِی مَسافَه سِی بوُگوُنگِی کوُندَگِی اِیراننِی اَندازَه سِیگه توُغرِی کِیلَدِی، یَعنِی فرَنسِیَه دَولَتِینِی مَسافَه سِیدَن کوُرَه اوُچ بَرابَر کوُپراق، بُو دَولَت اوُیغوُرلَر،قازاقلَر، توُرکمَنلَر،تَه تَرلَر، تاجِیکلَر وَ باشقَه کِیچِیک قَومدَگِی مُسُلمان قَوملَرِیدَن تَشکِیل تاپگَن، اوُندَگِی اَهالِینِی سانِی عَرَبِستان وَ عِراق، سُورِیَه نِی اَهالِیسِیدَن کوُرَه کوُپراق، پایتَختِی اُورُومچِی بوُلِیب اوُ بوُتوُن تَرِیخ دَوامِیدَه جُودَه کوُپ مُستَقِیل حُکوُمَتلَرنِی کوُرگَن، اوُزِینِی حالِیچَه حِتایِنِینگ اِسلام دُنیاسِی بِیلَن باغلَیدِیگَن اوُرتَدَگِی کوُپرِیک وَظِیفَه سِینِی بَجَرگَن.

شَرقِی توُرکِستان دَولَتِی حِتایِنِینگ نِیفتگه بُولگَن اِیختِیاجِینِی ۸۰ فائِزِینِی تَأمِینلَیدِی، بَعضِی مُتَخَصِّصلَر بُو مِنطَقَه دَگِی نِیفتِنِی ذَهِیرَه لَرِینِی عَرَبِستاننِینگ نِیفت ذَهِیرَه لَرِیگه تِینگلَشتِیرِیشَدِی . اوُتکَزِیلگَن تَدقِیقاتلَرنِی نَتِیجَه سِیگه کوُرَه حِتای سِکوُلار دَولَتِینِی اِیختِیارِیدَگِی اوُرانِییُوم مَعدَنلَرِینِی ۹۰ فائِزِی- بُولِیب هَم بُو اوُرانِییُوم بُوتوُن جَهان بُویِیچَه اِینگ مَرغوُب اوُرانِییُوم حِسابلَندِی- شُو مِنطَقَه دَه جایلَشگَن. اِینگ کَتتَه کوُمِیر مَنبَع سِی هَم ۱۱۸ هِیل مَعدَن ماددَه لَرِی جُملَه دَن طِلَّه، کرِیستَل، توُز، تِیمِیر بِیلَن بِیرگه اِیشغال قِیلِینگَن شَرقِی توُرکِستان دَولَتِیدَن حِتایلِیک باسقِینچِی سِکوُلار کافِرلَر تامانِیدَن چِیقَرِیب آلِینَدِی، بوُندَن تَشقَرِی مَنَه بُو دَولَتدَگِی ۵۰۰۰۰ کوَدرَت کِلامِیتردَن آشِیق خاصِیلدار یِیرلَر هَم دِیهقانچِیلِیک اوُچُون فایدَه

---

[3] دکتر غلامرضا ورهرام، تاريخ آسياي مركزي در دوران اسلامي، انتشارات بنياد پژوهشهاي اسلامي، سال چاپ ۱۳۷۲ ص ۸۶

لَنیلَدِی، خِتای سِکوُلار دَولَتِی "اِیکِین اِیکِیشنِی اِصلاح قِیلِیش" شِیعارِی آستِیدَه بُو یِیرلَرنِی مُصادَرَه قِیلگَن وَ اوُتگَن اوُن یِیللَر مابَینِیدَه مَرحَلَه مَه – مَرحَلَه "شَرقِی توُرکِستاننِی خِتایلِیک قِیلِیش" دِیب قوُیِیلگَن سِیاسَتگَه اِیرگشگَن حالدَه آچ بُورِیلَردِیک بُو مِنطَقَه گَه باستِیرِیب کِیلَیاتگَن خِتایلِیک مُهاجِرلَرگَه تَقسِیملَب بِیرِیَپتِی. [۴]

خِتایلِیکلَر تامانِیدَن ۱۲۶۲ یِیلدَه اِیشغال قِیلِینگَن شَرقِی توُرکِستان دَولَتِینِی نامِی خِتای تِیلِیدَه سِین کِییانگ یَعنِی "یَنگِی دِیار" دِیب اوُزگَرتِیرِیلگَن، شوُ یِیلَن بِیرگَه بُو مِنطَقَه دَگِی مُسُلمانلَر باشقَه مُسُلمانلَرنِینگ اَینچِلِی سُکوُتِی آستِیدَه حوُددِی جوُدا قِیلِیب آلِینگَن ناتَه نِیش بِیر پَرچَه بوُلَک صِیفَتِیدَه توُرلِی- هِیل عَقِیدَه وِی، فِکرِی،جِسمِی باستِیرِیشلَرگَه وَ جَملَنگَن حالدَه نابُود بُولِیشلَرگَه، نَسل قِیرغِینلَرِیگَه دوُچار بُولِیشَدِی، سِکوُلار خِتایلِیک بُولگَن مانشُو خانَدانِی تامانِیدَن بِیر مَرتَه وَ یَنَه باشقَه سَفَر اِیسَه مِللَت پَرَست سِکوُلار خِتایلِیکلَر تامانِیدَن، باشقَه سَفَر ساسِیالِیست خِتایلِیکلَر تامانِیدَن قِیرِیلِیب کِیتِیش خَوفِی آستِیدَه قالِیشَدِی، لِیکِن مَنَه بُو جَرَیان بُوتُونلَی پِینهان قِیلِینِدِی وَ مَنَه بُو مِنطَقَه دَگِی مُؤمِنلَرنِی فَریادِی شُبهَه لِی سُوکوُت آستِیدَه قالَدِی.

مَحَمَّد اَرکَن اوُزِینِی "شَرقِی توُرکِستاندَگِی توُرکمَن مُسُلمانلَرِی رَنجلَرِی" ناملِی کِتابِیدَه اَیتَدِیکِی: کامُّونِیستلَر مَنَه بُو مِنطَقَه دَگِی مُسُلمانلَر مِینگ یِیل دَوامِیدَه فایدَه لَنگَن عَرَب یازوُوِینِی بِیکار قِیلِیشَدِی (حوُددِی شُو آفَتِنِی رُوسلَر، آتَه توُرک، بارزانِیلَر وَ اوُجلاننِی موُرِیدلَرِی مُسُلمانلَرنِی باشِیگَه آلِیب کِیلگَن اِیدِی)، ۷۳۰۰۰۰ عَرَب تِیلِیدَگِی کِتابلَر جُملَه دَن قُرآنِی کَرِیم نُسخَه لَرِینِی نابوُد قِیلِیشَدِی وَ مَنَه بُو اِیشلَرنِی هَمَّه سِینِی بوُگوُنگِی کوُندَه مُسلمان دِیارلَرِیدَه قِیلِیشلِیک رِواجلَه نِیب کِیتگَن شِیعارلَر آستِیدَه عَمَلگَه آشِیرِیلَدِی، اوُلَر قوُیِیدَگِیلَردَن عِبارَت: قالاقلِیک بِیلَن مُبارَزَه قِیلِیش یاکِی اوُتمِیش بِیلَن عَلاقَه نِی اوُزِیش یا بوُلاقلَرنِی قوُرِیتِیش یا تَرَقِّیات طَرَفدارِی بوُلِیش یا زَمانَه وِی دَولَت گَروانِیگَه قوُشِیلِیش، اَلبَتَّه مَنَه بُو یالغانناملَر هَمَّه سِی اوُمَّتِنِی قالاقلِیکدَن نَجات بِیرِیشنِی وَ تِیهنالاگِیَه دَه یا سِیاسَتدَه یا مَدَنِیَتدَه یا اِقتِصاددَگِی اِیلگَرِیلَشنِی اوُرنِیگَه جَمِیعیَتِنِی غَربگَه اِیرگَشِیشِیگَه وَ اوُنگَه باغلَه نِیب قالِیشِیگَه، هَمدَه جَمِیعیَتنِینگ اوُلَر اِیشلَب چِیقَرگَن مَخصُولاتلَرنِی مَصرَف قِیلَدِیگَن بازارگَه اَیلَنِیشِیگَه سَبَب بُولَدِی، بُو نَرسَه لَر بِیزلَرنِی جَمِیعیَتِیمِیزنِی یَنَدَه کوُپراق اِنقِراضگَه تارتِیب کِیتَدِی."

۴

خِتایلِیک سِکوُلار باسقِینچِیلَر دِینِی مَدرَسَه لَرنِی وَ مَسجِدلَرگه باغلَنگَن مَکتَبخانَه لَرنِی تَعطِیل قِیلِیشَدِی وَ ۲۹۰۰۰ مَسجِدنِی یاپِیشَدِی وَ ۵۴۰۰۰ مَسجِدنِی اِمامِینِی زِندانگه تَشلَب خِتاینِینگ حَربِی بَزَه لَرِیدَه قِیناقلَرگه، آغِیر اِیشلَرگه سالِینَدِی، هَمدَه پِیر آستِی چِیقِیندِی کَنَللَرِینِی تازَه لَشگه، توُنغِیز باقِیشگه مَجبُور قِیلِینَدِی.

مَنَه بُو اِیشلَر فَقَط اوُتمِیشگه تِیگِیشلِی اِیمَس، بَلکِی خِتاینِینگ باش سُودیَه سِی ۱۳۹۲ شَمسِی پِیلدَه اوُزِینِینگ پِیللِیک حِساباتِیدَه فَخر بِیلَن اِعلان قِیلَدِیکِی، خِتایدَگِی مَسئُوللَر بِیر پِیلنِی اِیچِیدَه ۲۷۰۰۰ دَن آشِیق اوُیغُور مُسُلمانلَرِینِی رَدِیکَل مُسُلمانلَر صِیفَتِیدَه قوُلگه آلِیشگَن، اَمّا اوُلَرنِی نَزدِیدَگِی رَدِیکَل مُسُلمانلَر کِیملَر بوُلَدِی؟

شَرقِی توُرکِستاننِی جَنُوبِیدَه جایلَشگَن "اَکَچ" قِیشلاغِیدَه خِتای کامُّونِیستلَرِی حِزبِینِی مَسئُولِی عادِل سَلمان وَشِینگتان پاست بِیلَن قِیلگَن صُحبَتِیدَه اِظهار قِیلَدِیکِی: ۱۳۹۰ شَمسِی پِیلدَه دُوکانلَر، سَودا مَرکَزلَرِی مَسخَرَه قِیلِیشنِی، حَقارَتلَشنِی آلدِینِی آلِیش اوُچُون مَست قِیلوُچِی شَرابلَر، سِیگه رِیتلَر ساتوُوِینِی توُختَتَدِی وَ بوُ جَرَیان بِیلَن بِیر وَقتنِی اوُزِیدَه شوُ مِنطَقَه دَگِی اَهالِی سِیگه رِیت، مَست قِیلوُچِی شَرابلَردَن فایدَه لَنِیشدَن باش تارتِیشَدِی. دَولَت مَسئُوللَرِی مَنَه بُو اِیشنِی دِینِی رَدِیکَلِیزم دِیب سَنَشَدِی، شوُ سَبَبلِی دوُکانلَر، سَودا مَرکَزلَرِینِینگ اِیگه لَرِی سِیگه رِیت وَ مَست قِیلوُچِی شَرابلَرنِی ساتِیشگه مَجبُور قِیلِیشَدِی.

خِتای سِکوُلار مَسئُوللَرِی شَرقِی توُرکِستاندَه نِقاب وَ حِجابنِی مَمنوُع دِیب اِعلان قِیلِیشَدِی، حِجاب وَ نِقاب یاکِی یوُلدوُز، حَلال آپِینِی تَصوِیرِی بوُلگَن هَر قَندَی لِباسلَردَن فایدَه لَنِیشنِی هَم تَقِیقلَب قوُیِیشَدِی.

شوُنِینگدِیک مَحَلّی مَسئُوللَر یاش پِیگِیتلَرنِی، اوُرتَه یاشدَگِی کِیشِیلَرنِی ساقال بِیلَن شَهرِدَگِی عُمُومِی اَوتاوُلاو واسِیطَه لَرِیگه چِیقِیشلَرِینِی هَم مَمنُوع دِیب اِعلان قِیلِیشَدِی، شُو بِیلَن بِیرگه تِیکشِیرُوچِی مَعمُورلَر بِیلَن هَمکارلِیک قِیلمَه گَنلَرنِی قوُلگه آلِیش بِیلَن تَحدِید قِیلِیشَدِی. "یَومِیَه کَرمای" رُوزنامَه سِینِی یازِیشِیچَه: حِجابلِی عَیاللَر هَم عُمُومِی اَوتاوُلاو واسِیطَه لَرِیدَن فایدَه لَنَه آلِیشمَیدِی.

خِتای سِکوُلار حُکوُمَتِی "نَمازنِی بِیر هِیل قِیلِیشلِیک" قانوُنِی دِیب نامَلَنگَن یَنگِی قانوُن اِیشلَب چِیقِیشِی، اوُندَه مُسُلمانلَر قُرآندَگِی هاحلَگَن سُورَه لَرِینِی جَماعَت نَمازلَرِیدَه اوُقِیشگه حَقلَرِی یُوق، بَلکِی فَقَط "حَمد"، "تِین"، "قَدر"، "زِلزَل"، "عَصر"، "قُرَیش"، "مَعُون"، "نَصر"، "فَلَق" سُورَه لَرِینِی مَسجِددَگِی جَماعَت نَمازلَرِیدَه اوُقِی آلِیشَدِی.

اِیندِی اَگر بِرار مُسُلمان باشقَه سُورَه لَرنِی اوُقِیدِیگن بُولسَه، رَدِیکَل حِسابلَه نِیب قانوُننِی بُوزگن بُولَدِی. اَلبَتَّه بُو لاپِیحَه بُوپِیچَه جُمعَه نَمازلَرِیدَگِی خُطبَه لَر هَم بِیر هِیل قِیلِینَدِی، اوُنگه کوُرَه مَسجِد اِماملَرِی پِیلنِی باشِیدَه اِعلان قِیلِینگه نِیدِیک فَقَط بِیش مَوضُوع بُوپِیچَه جَماعَت نَمازلَرِیدَه مَعرُوضَه قِیلَه آلِیشَدِی.

دارُ الاِسلامدَه وَ باشقَه مُسُلمان دِیارلَرِیدَه مُنافِقلَر توُدَه سِی اِیمانِی ضَعِیف،جاهِل مُسُلمانلَر بِیلَن بِیرگه اوُزلَرِینِی اِیختِیارِیدَگِی شَرعِی مَنبَع لَرِینِی سِکوُلارِیزم دِینِینِی مَذهَبلَرِی بِیلَن بُولغَشگن، اوُلَرنِینگ عَقِیدَه لَرِیدَه، رَفتارلَرِیدَه مَنَه بُو بوُلغَه نِیشلَرنِی کوُرسَه بُولَدِی، جُودَه کوُپ مُسُلمانلَر سِکوُلارِیزم دِینِی یاکِی اوُنِی کامُّونِیزم، لِیبِیرَلِیزمگه اوُحشَش مَذهَبلَرِیدَن بِیرِینِینگ کَسَللِیگِیگه مُبتَلا بوُلِیشگن، دَرحَقِیقَت اوُلَر "اوُزلَرِینِینگ دِیارلَرِینِی اَندَلوُسِی قِیلِیش لاپِیحَه سِینِی" پِیادَه قِیلِیشگن، اَمّا بُوتوُن جَهان سِکوُلار کافِرلَرِینِینگ وَ اوُلَرنِینگ مَحَلِّی حِذمَتکارلَرِینِی اِیشغالِیگه توُشگن شَرقِی توُرکِستانگه اوُحشَگن جایلَردَه مَنَه بُو عَقِیدَه وِی وَرَفتارِی بوُلغَه نِیشلَر،هَمدَه "شَرقِی توُرکِستاننِی اَندَلوُسِی قِیلِیش لاپِیحَه سِی" مُؤمِنلَرگه مَجبُورِی حالَتدَه یُوکلَب قوُیِیلگن.

حِتای سِکوُلار مَحَلِّی مُرتَد سِکوُلارِیستلَرنِینگ هَمکارلِیگِیدَه شَرقِی توُرکِستان دَولَتِیدَه یَنگِی عَصردَگِی عَقِیدَه وِی وَ مَدَنِی نَسل قِیرِیش بُوپِیچَه اِینگ کَتتَه لاپِیحَه نِی اِیلگرِی سوُرِیشیَپتِی، اوُلَر تَشقِی اِسلامِی کوُرِینِیشنِی هَم مَمنُوع قِیلِیش بِیلَن بِیرگه ۱۳۹۶ شَمسِی پِیلدَن "قَیتَه تَربِیَه لَش لَگِیرلَرِی" نامِی آستِیدَه لَگِیرلَرنِی بَرپا قِیلِیشگن، اوُندَه مُسُلمانلَرنِی عَمَللَرِیدَن تَشقَرِی اوُلَرنِی عَقِیدَه لَرِینِی، فِکرلَرِینِی هَم اوُزگرتِیرِیشَدِی؛ مَنَه بُو لَگِیردَگِی کِیشِیلَرنِی هَمَّه سِینِی سانِی آشکار قِیلِینمَیدِی، بوُتوُن جَهان مَنبَعلَرِی تامانِیدَن فاش قِیلِینگن اَخباراتگه کوُرَه قوُلگه آلِینگنلَر آرَسِیدَه کَشف قِیلِینگنلَرنِینگ سانِی ۱۳۹۸ شَمسِی پِیلگچَه اوُن مِیللِیاندَن آشِیق مُسُلمان بُولگن، اوُلَرنِی سِکوُلارِیستِیک مَنبَع لَرنِی تَعلِیم آلِیش وَ سِکوُلارِیستِیک شِیعارلَرنِی اَیتِیشدَن تَشقَرِی توُنغِیز گوُشتِینِی اِستِعمال قِیلِیشگه، مَست قِیلوُچِی شَرابلَرنِی اِیچِیشگه، گاهِیدَه اِیسَه مَجبُورِی اِیشلَرگه مَجبُور قِیلِینَدِی.

مَنَه بُو لَگِیرلَردَه ۱۳۹۶ شَمسِی پِیلدَه مُسُلمانلَرنِینگ عُمُومِی عَقِیدَه وِی، مَدَنِی قِیرغِینِی یوُلِیدَه ۴۶۹۰۰۰ گوُدَکنِی آتَه – آنَه سِیدَن جُودا قِیلِیشَدِی وَ کِیچَه – کوُندوُز قَراوچِی مَخصُوص لَگِیرلَردَه اوُلَرگه تَعلِیم بِیرِیلَدِی. مَنَه بُو مَعلوُمات شُو پِیلنِی اوُزِیدَه حِتای سِکوُلار حُکوُمَتِینِینگ تَشکِلاتلَرِی تامانِیدَن اِرایَه بِیرِیلگن بوُلِیب، بوُندَن کِیپِینگِی مَعلوُماتلَر حَقِیدَه هِیچ کِیمنِی خَبَرِی یُوق. اِیشغال قِیلِینگن شَرقِی توُرکِستان دَولَتِیدَه

بِيزلَرنِينگ مُسُلمان آپَه – سِينگِيللَرِيمِيزنِى باشِيگه جِتاى باسقِينچِى سِكوُلار كافِرلَرِى وَ مَحَلِّى مُرتَدلَر تامانِيدَن توُشَياتگَن عَذابلَرگه تِيل عاجِيز.

سِكوُلار جِتاى حُكوُمَتِى اِسلامگه حوُددِى بِير رُوحِى كَسَللِيك وَ عَقِيدَه وِى،اِجتِمائِى غَيرِى طَبِيعِى نَرسَه صِيفَتِيدَه قَرَيدِى. كامُّونِيست حِزبِينِينگ WeChat آرقَه لِى شَرقِى توُركِستاندَگِى اوُيغوُرلَرگه وَ باشقَه مِللَتلَرگه جُونَتگَن رَسمِى يازِيلگَن آوازنِى كِيسِيب آلِينگَن وَ آزاد آسِيا رَدِيياسِى اوُنِى يازِيب آلِيب تَرجِيمَه قِيلگَن قِيسمِيدَه كِيلتِيرِيلِيشِيچَه: قَيتَه دَن تَربِيَه قِيلِينِيش اوُچُون تَنلَنگَن آدَملَر، اِدِيياﻻگِيك بِير كَسَللِيككَه مُبتَلا بوُلِيشگَن. شوُ سَبَبلِى هَم اوُلَر بِيمار صِيفَتِيدَه دَرمان قِيلِينِيشِى لازِم.......مَذهَبِى اِيدِيياﻻگِيَه زَهَرلِى بِير مادِدَه بوُلِيب آدَملَرنِى ذِهنِينِى اِيشدَن چِيقَرَدِى........"

مَنَه شوُنچَه جِنايَتلَر بِيلَن بِيرگه سِكوُلار جِتايِليكلَر اِيشغال قِيلِينگَن شَرقِى توُركِستاننِى تارِيم حُدُودِيدَه اوُزِينِينگ بِيرِينچِى اَتام بامبَه سِينِى اِمتِحان قِيلَدِى، عُمُومِى حالَتدَه اَيتگَندَه بُو مِنطَقَه دَه 48 دَن آشِيق اِمتِحانلَرنِى اوُتكَزَدِى وَ اَطراف مُهِيطنِى وَ بُو يِيردَگِى مُسُلمانلَرنِى توُرلِى – هِيل كَسَللِيكلَرگه گِيرِيفتار بوُلِيشلَرِيگه سَبَب بُولِيشَدِى.

نِهايَتدَه دِققَتنِى جَلب قِيلَدِيگَن نوُقطَه لَردَن بِيرِى شوُكِى، ساتقِين وَ خِذمَتكار صِيفَتِيدَه اوُتِيرگَن آلِ سَعُود، اِمارَت، بَحرَين، اَلجَزائِرگه اوُحشَگَن رِيجِيملَر جِتاى سِكوُلار حُكوُمَتِينِينگ اِيشغال قِيلِينگَن شَرقِى توُركِستان دَولَتِيدَه مُؤمِنلَرنِى اوُستِيدَه قِيلگَن بُوندَى جِنايَتلَرِينِى حِمايَه قِيلِيب كِيلِيشَدِى.

مُسُلمانلَرنِينگ دارُ الاِسلامِينِى جِتايِليك سِكوُلار كافِرلَر تامانِيدَن آشكارَه اِيشغال قِيلِينِيشِينِى قَرشِيسِيدَه شَرقِى توُركِستاندَگِى آدَملَر طَرَفِيدَن اِيككِى هِيل مُناسَبَت بِيلدِيرِيلگَن. بِيرِينچِيسِى اَكثَر حالَتدَه جَمِيعيَتنِى زِينَتلِى، ضَعِيف قَتلَمِينِى تَشكِيل قِيلگَن مِللَت پَرَست سِكوُلارِيستلَر تامانِيدَن بُولسَه، اِيككِينچِيسِى جَمِيعيَتنِى بَرچَه قَتلَملَرِينِى اوُزلَرِيگه هَمراه قِيلِيب آلگَن شَرِيعَتگرا اِنقِلابچِيلَرنِينگ عامَّه وِى كوُچِى تامانِيدَن بُولَدِى.

راسِّيَه اِمپِيرَتارلِيگِيدَه مَوجُود بُولگَن مِللَت پَرَست سِكوُلارزَدَه لَر حَتَّى لِيبِيرَل اِسلامگرالَرگه اوُحشَش سِكوُلار مِللَت پَرَستلَر اوُزلَرِينِى مُشكِلاتلَرِينِى حَلقَرا سِكوُلار مَيدانلَرگه كوُچِيرماقچِى بوُلِيشِيپتِى وَ جِتايِليك مُهاجِرلَرنِى تَرِيخِى مَظلوُمِيتِينِى مَخصُوصاً مُسُلمانلَرنِى تَقدِيرِينِى حَل قِيلِيشنِى بُوتوُن جَهان سِكوُلار تَشكِيلاتلَرِيگه پِيتكَزِيب قوُيِيشماقچِى. بُو سابِيق ساوِيت دَولَتِيدَگِى مُسُلمانلَرنِى اوُستِيدَه آلِيب بارِيلگَن سِينَرِيآنِى تَكرارِى بُولَدِى، مُسُلمانلَرنِينگ بِيلدِيرگَن مُناسَبَتلَرِى حَقِيدَه اِسلام وَ سِكوُلارِيزم دِينِينِينگ اوُزَرا عَلاقَه لَرِى نامِلِى كِتابنِى آخِيرِيدَه اَيتِيب اوُتكَنمِيز:

"يَنَه بِير عَجَبلَنَه دِيگَن بِير اِيش مَوجُود بوُلِيب اوُ هَم يَنَه قَيتَه دَن تَكرارلَندِى؛ سِكوُلار ساسِيالِيست بالشِيوِيكلَر تامانِيدَن مُسُلمانلَر قِيرغِينِى باشلَنگَن اِيدِى؛ بُو پَيتدَه مَوراءُننَهردَگِى قِيشلاقلَردَگِى بِيچارَه آدَملَر بالشِيوِيك عَسكَرلَرِى طَرَفِيدَن بُوتوُنلَى بَغرِيتاشلِيك بِيلَن اوُلدِيرِيلَردِى. مُسُلمانلَرنِينگ مَدَنِى طَبَقَه سِى مَنَه بُولَرگَه قَرشِى جِهادگَه قوُشِيلِيشنِى اوُرنِيگَه بُو خَبَرنِى بُوتوُن جَهان تَشكِيلاتلَرِينِى قوُلاغِيگَه يِيتكَزِيشنِى اِيستَشگَن. گوُياكِى بالشِيوِيكلَر يِيوراپَه لِيكلَردَن حِجالَت قِيلِيب قِيرغِيندَن تِيپِيلِيب قالِيشَه دِيگَندِيک. حوُددِى شُو اِيشنِى حاضِرگِى پَيتدَگِى مُسُلمانلَرنِى مَدَنِى طَبَقَه سِى هَم يَنَه قَيتَه دَن عَمَلگَه آشِيرِيشيَپتِى."

پِيوراپَه دَگِى بَشَر حُقوُقلَرِينِى حِمايَه قِيلِيش تَشكِيلاتِينِينگ فاجِيشَه لِيک اوُپِينلَرِى سِينگَرِى قِيلَياتگَن آه وَ نالَه لَرِى؛ بُوگوُنگِى كوُندَه يَنگِيلِيک اِيمَس، بَلكِى بُو غَربدَگِى سِكوُلار جاهِل جَمِيعيَتِنِينگ طَبِيعِى اِيشِى حِسابلَنَدِى،اوُلَر عَصرلَردَن بُويان اوُزلَرِينِى ماسلَب، مُوافِقلَشتِيرِيب بُولِيشگَن." ۵

اَمّا اِيككِينچِى مُناسَبَت مُجاهِدلَر تامانِيدَن بِيلدِيرِيلَدِى. باسِيب آلِينگَن شَرقِى توُركِستان دَولَتِيدَگِى مُسُلمانلَر اوُتگَن ۱۲۰ يِيل مابَينِيدَه، ۱۳۰ مَرتَه قوُزغَلان قِيلِيشگَن وَ بُو قوُزغَلانلَر حِتايِليک سِكوُلارلَر تامانِيدَن باستِيرِيلگَن. اوُلَر ۱۲۶۲ شَمسِى يِيلدَن ۱۳۵۰ يِيلگَچَه ۱۰۰ مَرتَه قوُزغَلان اوُتكَزِيشگَن، اوُرتَه چَه حِسابنِى آلگَندَه بِير يِيلدَن آشِيق مُددَتدَه بِير مَرتَه قوُزغَلان اوُتكَزِيلگَن بُولَدِى. مَنَه بُو قوُزغَلانلَردَه مِينگلَب مُجاهِدلَر نام- نِشانسِيز حالدَه بُوتوُن اِسلام جَهانِينِينگ سُكوُتِى آستِيدَه اوُلدِيرِيلگَن، اِسلام جَهانِى اِيسَه بُو پَيتدَه ناسِياناِليزمگَه، مِلَّت پَرَستلِيككَه وَ نَجدِيلَرنِينگ صوُفِيلَر وَ شِيعَه لَر بِيلَن جَنگلَرِيگَه غَرق بُولگَن، هَمدَه غَربلِيک سِكوُلار باسقِينچِيلَر بِيلَن بُولگَن مُشكِلاتلَرِيگَه باتِيب كِيتگَن اِيدِى.

مُسُلمانلَر حِتايِليک سِكوُلارِيستلَرگَه قَرشِى جُودَه آغِير قوُزغَلانلَرگَه قول اوُرِيشگَن، اوُلَردَن بِيرِى "خُوجَه سَعِيد جَهانگِير" رَحِمَهُ الله قوُزغَلانِى بُولِيب، اوُ ۱۱۹۹ شَمسِى (۱۲۳۶ قَمَرِى) يِيلدَه باشلَه نِيب ۸ يِيل دَوام اِيتَدِى، "يَعقوُب بِيک" رَحِمَهُ الله نِى قوُزغَلانِى اِيسَه ۱۲۸۲ هِجرِى يِيلدَه (۱۲۴۳ شَمسِى) باشلَه نِيب ۱۵ يِيل دَوام اِيتگَن، بُوندَن سُونگ مُسُلمانلَر شَرقِى توُركِستانگَه اِستِقلالنِى قَيتَه رِيشگَن،اَمّا يَعقوُب بِيک رَهبَرلِيگِيدَگِى شَرقِى توُركِستاننِى بُو اِستِقلالِى اوُزلَرِينِى اِسلامِى اِيكَنلِيكلَرِينِى دَعوا قِيلَه دِيگَن آلِ سَعُودگَه اوُحشَگَن باشقَه مُسُلمان دِيارلَرِينِينگ حاكِملَرِى تامانِيدَن حِمايَه قِيلِينمَيدِى وَ ....اوُندَن باشقَه بِير قَنچَه دَلِيللَرگَه كوُرَه كامِل بُولَدِى، بُو دَلِيللَر قوُيِيدَگِيلَر:

۶کتاب «روابط متقابل اسلام و دین سکولاریسم» جلد هشتم ، بخش : آسیب شناسی جنبش مسلمانان سرزمینهای تحت اشغال روسیه ی تزاری و شوروی سوسیالیستی و درسهایی که از منهج اخوان المسلمین و قربانیانش باید آموخت، ص ۱۸۰۴ به بعد

- اِیچکِی دَلیللَر: اِیچکِی مُنافِقلَر توُدَه سِینِی وَ اِیچگَرِیگه کِیرِیب آلگَن ساتقِینلَرنینگ مَوجُود اِیکَنِی (مَنَه بُولَر جُودَه مُهِم عامِل بوُلِیب؛ اوُلَرنِی اِیچگَرِیدَن توُرِیب مُدِیرِیَت قِیلِیش جُودَه مُهِم اِیش حِسابلَنَدِی)
- مَنهَجگه آئِد دَلِیللَر، اَلبَتَّه دُشمَننِی وُجوُدگه کِیلِیشِیگه وَ کافِرلَرنینگ بِیر- بِیرلَرِیگه یَقِینلَه شِیشِیگه سَبَب بوُلَدِی. (مَنَه شُو مَنهَجگه آئِد دَلِیللَرگه حاضِرگِی زَماندَگِی دارُ الاِسلامدَه بُولَدِیمِی یاکِی رَسُول الله صَلَّی الله عَلَیهِ وَسَلَّمنِی زَمانلَرِیگه بُولَدِیمِی یا باشقَه هَر قَندَی دَوردَه بُولَدِیمِی پایَنَد بوُلِینسَه، اَلبَتَّه بُو دُشمَننِی وُجُودگه کِیلِیشِیگه سَبَب بوُلَدِی، بُو پِیردَه دُشمَننِی وُجُودگه کِیلِیشِی هَم طَبِیعِی نَرسَه، بُو دُشمَنلَرنینگ مُتَّحِد بوُلِیشلَرِی هَم ساددَه حالَت. یَعقوُب بِیکنِی زَمانِیدَه هَم اوُچتَه مَنهَجگه آئِد دَلِیللَر اوُچتَه یُولنِی وَ کافِرلَرنینگ بِیر- بِیرلَرِیگه یَقِینلَه شِیشلَرِی اوُچُون خَطَرلِی عَلامَتگه بائِث بوُلَدِی، مَثَلاً:

١- "یَعقُوب بِیکنِی" عُثمانِیلَرنینگ اِسلامِی اِضطِرارِی بَدَل حُکوُمَتِیگه قوُشِیلِیشِی وَ اِسلامِی وَحدَت یُولِیدَه حَرَکَت قِیلِیشِی وَ بُوتوُن جَهان سِکوُلار کافِرلَرِینِینگ مُسُلمانلَرنِی عُمُومِی اِتّحادِیدَن، یَنَه قَیتَه دَن قُدرَتگه کِیلِیشلَرِیدَن قوُرقِیشلِیگِیدِیر. یَعقوُب بِیک اوُچ اَبزارنِی کَنَلِی آرقَلِی اوُندَن کوُرَه قُدرَتلِیراق اَبزار تامانگه حَرَکَت قِیلماقچِی بُولَدِی، یَعنِی بُو وَحدَت آرقَلِی وُجُودگه کِیلَدِیگَن قُدرَتدِیر، حوُدِدِی شوُ قُدرَت بُوتوُن جَهان سِکوُلار کافِرلَرِی اوُچُون خَطَر قوُنغِیراغِی حِسابلَنَدِی.

٢- "یَعقوُب بِیک" نِینگ "قوُقان اِسلامِی" دَولَتِی اوُچُون رُوسلَرگه قَرشِی یاردَم بِیرماقچِی بوُلِیب یازگَن نامَه سِیدَن روُسلَرنینگ خَبَردار بُولِیشلَرِی بوُلِیب، اوُندَه مُسُلمانلَرنِی کافِرلَردَن حِمایَه قِیلِینماقچِی بوُلِینگَن اِیدِی. حاضِرگِی پَیتدَه هَم بِیزلَرنِی دارُ الاِسلامِیمِیزدَگِی مُعَمّالَردَن بِیرِی مُسُلمانلَرنِی کافِرلَردَن حِمایَه قِیلِیشدِیر، شوُ نَرسَه کافِرلَر اوُچُون خَطَر قوُنغِیراغِی بُولَدِی.

٣- اَنگلِیَه نِینگ قوُل آستِیدَه مُستَملَکَه بُولگَن حُکوُمَتلَرگه "یَعقوُب بِیکنِی" کِیرِیب بارِیشِی وَ تَأثِیرِیدَن، هَمدَه اوُلَرنِی اِستِقلالِ سَرِی قوُزغَتِیشِیدَن اَنگلِیَه خَواطِرگه توُشدِی. (حاضِرنِی اوُزِیدَه هَم بُوتوُن جَهان سِکوُلار کافِرلَرِینِینگ قَرشِیلِیگِیگه وَ اوُلَرنِی خَواطِرِیگه سَبَب بوُلَه دِیگَن نَرسَه لَردَن بِیرِی، باشقَه حُکوُمَتلَرنِی قوُل آستِیدَگِی آدَملَر اوُیغانِیب ساتقِین،خِذمَتکار حُکوُمَتلَرگه قَرشِی قوُزغَلان قِیلِیشلَرِیدِیر.)

مَنَه بُو بُوتوُن جَهان سِکوُلار کافِرلَرِینِینگ وَ مَحَلّی طاغوُتلَرنِینگ بُوگوُنگِی کوُندَگِی دارُ الاِسلاملَرگه قَرشِیلِیک قِیلِیشِینِی دَلِیللَرِیدَن بِیرِی حِسابلَنَدِی.

"یَعقوُب بِیک" شَرقِی توُرکِستانَدَه تَشکِیل قِیلگَن "دارُ الاِسلامنِی" وَ اِسلامِی حُکوُمَتنِی سِکوُلار دَولَتلَرنِی هِیچ قَیسِی بِیرِی رَسمِی رَوِیشدَه تَن آلمَیدِی، شوُنِینگ اوُچُون هَم سِکوُلار حِتای دارُ الکُفرِی مَنَه بُو دارُ الاِسلامنِی ۱۲۵۴ شَمسِی (۱۲۹۲ قَمَرِی) پِیلدَه یَنَه قَیتَه دَن اِیشغال قِیلِیشگه جُرعَت قِیلَدِی وَ نِهایَت ۱۲۵۵ شَمسِی (۱۲۹۳ هِجرِی) پِیلدَه سِکوُلار حِتای حُکوُمَتِی یَنَه قَیتَه دَن راسِّیَه وَ اَنگلِیَه نِینگ توُغرِیدَن- توُغرِی حِمایَه سِی آستِیدَه شَرقِی توُرکِستانگه حَملَه قِیلَدِی وَ ۱۲۵۶ شَمسِی پِیلدَه اوُنِی بوُتوُنلَی باسِیب آلَدِی. مَنَه بُو حَملَه لَر جُودَه کوُپ مُسُلمانلَرنِی قِیرغِینِیگه وَ اوُلَرنِینگ باشقَه مِنطَقَه لَرگه کوُچِیب کِیتِیشلَرِیگه سَبَب بوُلَدِی.

۱۳۰۹ شَمسِی (۱۳۵۰ قَمَرِی) پِیلدَه شَرقِی توُرکِستانَدَه سِکوُلار حِتایِلِیکلَرگه قَرشِی یَنَه بِیر کَتتَه قوُزغَلان باشلَنَدِی. ساسِیالِیست- سِکوُلار بُولگَن راسِّیَه حُکوُمَتِی اوُزِینِینگ باسِیملَرِینِی اوُتکَزِیش آرقَلِی، مُسُلمانلَرنِی سِیاسِی وَ حَربِی مَنصَبلَرنِی شَرقِی توُرکِستانلِیک مُسُلمانلَر بِیلَن باسقِینچِی حِتایِلِیکلَرنِی اوُرتَه سِیدَه تَقسِیملَشگه کوُندِیرَدِی. یَعنِی عُمُومِی حاکِم حِتایِلِیکلَردَن بُولسَه اوُنِی مُعاوِینِی توُرکِستانلِیک مُسُلمانلَردَن تَعیِینلَه نَر اِیدِی.

مَنَه بوُندَی تَقسِیمات قِیلِینِیشِیگه سَبَب شوُ اِیدِیکِی؛ مَنَه بُو آرتگه چِیکِینِیشنِی سَبَبِی سِکوُلار کافِرلَرنِی بوُندَن کوُرَه کَتتَه راق خَطَر تَحدِید قِیلِیب توُرَردِی، بُولمَسَم اوُلَر هِیچ قَچان مُسُلمانلَرگه بوُندَی اِیمتِیاز بِیرِیشگه راضِی بُولِیشمَسدِی. مَثَلاً بَعضِی وَقتلَردَه مِصردَه سِکوُلارِیستلَردَن آلِیب اِیمتِیازنِی مُسُلمانلَرگه بِیرِیلگَن بوُلسَه یاکِی فَلان جایدَه مُسُلمانلَرگه اِیمتِیازلَر اَجرَتِیلگَن بُولسَه، بُونِی سَبَبِی شُوکِی، بُو پِیردَه سِکوُلارِیستلَرنِی کَتتَه راق خَطَر تَحدِید قِیلَیاتگَن، اَگَر مَنَه بُو خَطَرلَر اوُتِیب کِیتسَه اوُلَر بِیرگَن اِیمتِیازلَرِینِی هَم تارتِیب آلِیشَدِی؛ حوُددِی شوُ بَلانِی مُورسِینِی باشِیگه آلِیب کِیلِیشگَن اِیدِی.

بَعضِیلَر اَلدَه نِیب قالگَن شَرقِی توُرکِستانلِیک مُسُلمانلَرگه بِیرِیلگَن بوُندَی اِیمتِیازلَرنِی عِللَتِی شوُ اِیدِیکِی، مُجاهِدلَر شَرقِی توُرکِستاننِی جَنُوبِیدَگِی خُوتَن وَ قَشقَر وِلایَتلَرِینِی مُحَمَّد اَمِیر بَگرا وَ ثابِت داملَه رَهبَرلِیگِیدَه اِیگَللَب آلگَن اِیدِیلَر، اوُلَرنِینگ مَقصَدِی هَم اَللهُ نِی شَرِیعَتِیدَگِی اَحکاملَرنِی پِیادَه قِیلِیش بُولگَن، اوُلَر "شَرقِی توُرکِستان اِسلامِی جُومهُورِیَتِی" یاکِی توُرکِستانلِیکلَرنِی تِیلِی بِیلَن اَیتگَندَه "شَرقِی توُرکِستان اِسلام جوُمهوُرِیَتِی" دِیب ۱۳۱۱ شَمسِی پِیلدَه اِعلان قِیلِیشَدِی. سِکوُلارِیستلَرنِی تَحدِید قِیلَیاتگَن کَتتَه خَطَر مَنَه شوُ

پیردَه بُولگن، سُو سَبَبلِی هَم بَعضِیلَر پَستراق دَرَجَه دَگِی اِیمتِیازلَرگه راضِی بُولِیشگن اِیدِی، اِیمانِی ضَعِیف مُسُلمانلَرنِی بَعضِیسِی مَخصُوصاً مُنافِقلَر توُدَه سِی بُو اِیمتِیازلَر بِیلَن حوُرسَند بُولِیشَدِی؛ حوُددِی شُو اِیمتِیازلَرنِی بوُگوُنگِی کوُندَه اَمِیرِکه اَفغانِستاندَگِی،عِراقدَگِی،سوُمالِیدَگِی وَ باشقَه دِیارلَردَگِی ظاهِرِی لِیبِیرَل مُسُلمانلَردَن عِبارَت دَستَه گه بِیرگن، نِیمَه اوُچُون؟ چوُنکِی بوُندَن کوُرَه کَتتَه راق خَطَر مَوجُود. اَللہ نِی شَرِیعَتِیدَگِی قانوُنلَرنِی تَطبِیق قِیلِیشدَن وَ سِکوُلار کافِرلَرنِی مُسُلمانلَرنِی دِیارلَرِیدَن قوُوِیب چِیقَرِیشدَن باشقَه نَرسَه نِی قَبوُل قِیلمَیدِیگن شَرِیعَتگرا مُسُلمانلَرنِی خَطَرِی خَوف سالِیب تُورَردِی.

۱۳۱۱ شَمسِی یِیلدَه شَرقِی توُرکِستاندَه شوُندَی اِسلامِی جوُمهوُرِیَت اِعلان قِیلِینگچ، سِکوُلار رُوسلَر بِیلَن سِکوُلار خِتایلِیکلَر مُنافِقلَر توُدَه سِینِی کَنَلِی آرقَلِی کِیرِیب کِیلِیشگه قَرار قِیلِیشَدِی وَ ظاهِرِی مُسُلمان بُولگنلَرنِی کَنَلِی آرقَلِی مُسُلمانلَرنِی آرَسِیدَگِی اَوَّلگِی اِسلامِی جوُمهوُرِیَتنِی آلِیب تَشلَب اوُنِی اِیشِینِی نِهایَه سِیگه یِیتکَزماقچِی بُولِیشَدِی، بُو یُولدَه عُثمانِیلَرگه قَرشِی چِیققَن مَککَه دَگِی شَرِیف حُسَینگه اوُحشَش "خوُجَه نِیاز" اِسملِی خِیانَتچِینِی یَنگِی آیاقگه توُرگن اِسلامِی جوُمهوُرِیَتگه کِیرگِیزِیب، اوُنِی اِیچگَرِیدَه توُرِیب قَرشِیلِیک قِیلِیش رالِینِی اوُینَشگه وَ عاقِبَتدَه اوُنِی نابُود قِیلِیشگه کوُندِیرِیشَدِی، بوُنِی عِوَضِیگه اوُ توُرکِستاندَه حَربِی حاکِمنِی مُعاوِینِی بُولِیشِی وَعدَه قِیلِینَدِی، مَنَه شوُ تَرتِیبدَه سِکوُلار رُوسلَر بِیلَن خِتایلِیکلَر اَوَّلگِی اِسلامِی جوُمهوُرِیَتنِی "خوُجَه نِیازنِی" قوُلِی بِیلَن ۱۳۱۲ شَمسِی یِیلدَه نابوُد قِیلِیشگه مُوَفَّق بُولِیشَدِی. (اِیچگَرِیگه کِیرِیب باورُوچِیلَرنِی، مُنافِقلَر توُدَه سِینِینگ خَطَرِینِی دَرک قِیلِینگلَر).

بوُندَن سُونگ خُوجَه نِیاز شِرقِی توُرکِستاننِی اِسلامِی جوُمهوُرِیَتِینِی اَصلِی رَهبَرلَرِیدَن بِیرِی "ثابِت داملَه نِی" قوُلگه آلِیب سِکوُلارِیست خِتایلِیکلَرگه تاپشِیرَدِی. خِتایلِیک سِکوُلارِیستلَر اِیسَه – اَللہ اوُ کِیشِینِینگ شَهادَتِینِی قَبوُل قِیلسِین – "ثابِت داملَه نِی" شَهِید قِیلِیشَدِی - نحسبه کذالک و الله حسیبه – "خُوجَه نِیاز" خائِننِی اوُزِی هَم کِیِینراق دارگه آسِیب اوُلدِیرِیلَدِی.

مَنَه بُو ظاهِردَه اِسلامگرا خائِنلَرنِی تَقدِیرِی بُولِیب، فایدَه لَنِیش مُددَتِی تَمام بُولگچ حوُددِی تَعالِیتنِی قاغاذِیگه اوُحشَب تَشلَب یُوبارِیلَدِی. اَندَلُوس وَ باشقَه مُسُلمانلَرنِی دِیارلَرِیدَه یاکِی اوُندَن کِیِینگِی دَورلَردَه هَم ظاهِردَه اِسلامگرا بُولگن مَنَه بوُندَی خائِنلَرنِینگ اوُتمِیشِی آچِیق وَ آشکار نَرسَه حِسابلَنَدِی.

خوُجَه نِیاز اَصلِیدَه عُثمانِیلَر بِیلَن آلِیب بارِیلگن جَنگدَگِی شَرِیف حُسَیننِی یاکِی سُومالِیدَگِی اِسلامِی اِمارَتگه قَرشِی جَنگلَردَگِی شَرِیف شَیخ اَحمَدنِی یاکِی اَفغانِستاندَگِی رَبّانِینِی، حِکمَتیارنِی، دُوستِیمنِی، اَحمَد شاه مَسعُودنِی یاکِی "ج- ک" جَماعَتِینِینگ اِسلامِی حِزبِیدَگِی قاضِی مُحَمَّدنِی رالِینِی اوُینَه گن، اَصلِینِی آلگندَه

بُوتۇن تَرِيخ دَوامِيدَگِی ساتقِينلَرنِينگ رالِی شوُندَی بُولگَن، عاقِبَتدَه اِيسَه اوُلَر يا بِير چِيتگه سُورِيب قوُيِيلَدِی ياكِی سوُرگوُن قِيلِينَدِی يا توُرلِی – هِيل رَوِيشلَر بِيلَن اوُلدِيرِيلَدِی.

مَنَه شوُ تَرتِيبدَه رُوس وَ حِتاى سِكوُلارِيستلَرِينِينگ بِيرلَشمَه سِی دُنيادَگِی باشقَه سِكوُلار دَولَتلَرنِی، هَمدَه مُسُلمان دِيارلَرِيدَگِی ساتقِين حاكِملَرنِی سُكوُتِی آستِيدَه مُسُلمانلَرنِينگ اَوَّلگِی "اِسلامِی جوُمهُورِيَتِينِی" نابوُد قِيلِيشدِی،سوُنگرَه اِيسَه حُكوُمَتنِی بَرچَه اَعضالَرِينِی ١٠ مِينگلَب مُسُلمانلَر بِيلَن بِيرگه دارگه آسِيشَدِی.

بُوندَن سُونگ يَنَه باشقَه قوُزغَلان "عَلِی خان تُورَه" رَحِمَهُ الله نامِلِی عالِمنِی رَهبَرلِيگِيدَه ١٣٢۴ شَمسِی (١٣۶۴ قَمَرِی) پِيلدَه باشلَنَدِی، اوُ كِيشِی شَرقِی توُركِستاننِی اِستِقلالِينِی اِعلان قِيلَدِی. اَمّا سِكوُلار راسِّيَه حِتايِلِيك سِكوُلار كوُچلَرنِی يارِدَمِی بِيلَن مَنَه بُو شِجاعَتلِی كِيشِينِی اوُغِيرلَب آلِيب كِيتِيشدِی، نَتِيجَه دَه اِستِقلال نابوُد بوُلَدِی وَ حِتايِلِيك سِكوُلارِيست سِكوُلارلَر حُكوُمَتنِی قوُلگه آلگچ وَضِيعيَت آلدِينگِی حالِيگه قَيتَدِی.

شُو پِيردَه هَم قِيزِيقَرلِی بِير نوُقطَه مَوجُود،راسِّيَه وَ سِكوُلار حِتاى سِكوُلار دَولَتلَرِی اِيچگَرِيگه كِيرگِيزِيلگنلَر وَ مُنافِقلَر توُدَه سِی آرقَلِی مَنَه بُو اِنقِلابچِی رَهبَرنِی اوُغِيرلَشگه وَ اوُنِی حُكوُمَتِينِی نابوُد قِيلِيشگه مُوَفَّق بُولِيشدِی. عَلِی خان توُرَه رَحِمَهُ الله گه اِيرگشگنلَرنِی آرَسِيدَه ظاهِردَه مُسُلمان كوُرِينَه دِيگن "اَحمَد جان قاسِم" اِسملِی بِير كِيشِی مُسُلمانلَرنِی عَداسِينِی چِيقَرِيب يُورَر اِيدِی، اَمّا اَصلِيدَه ماسكوَه دَه تَعلِيم آلگن وَ كامُّونِيستِيك اَساسلَرنِی مَحكَم اوُشلَگن سِكوُلار كامُّونِيستلَردَن بوُلگن. سِكوُلار رُوسلَر اوُنِی مُسُلمانلَرنِی صَفِيگه كِيرگِيزِيشَدِی وَ اوُلَر مَنَه بُو رَوِيش بِيلَن اِسلمِی حَرَكَتنِی كوُزَه توُگه آلِيشدِی. مَنَه بُو شَخص "عَلِی خان توُرَه" رَحِمَهُ الله نِی قوُلگه آلِيش وَ تَسلِيم قِيلِيشدَه سِكوُلار رُوسلَر بِيلَن هَمكارلِيك قِيلَدِی.

"عَلِی خان توُرَه" قوُزغَلانِی حَقِيدَه شوُنگه اِيشارَه قِيلِيب اوُتِيش لازِمكِی، گاهِيدَه مُسُلمانلَر شَرعِی مَقصَدلَرنِی كِيتِيدَن توُشِيشَدِی، اَمّا اَصلِيدَه مُسُلمان دِيارلَرِينِی اِيچِيدَه جَهاندَگِی وَ مِنطَقَه دَگِی قُدرَتلَرنِی جُومباقلَرِينِی حَل قِيلِيش يُولِيدَه جاسوُسلَر وَظِيفَه سِينِی بَجَرِيشدِی. اوُلَر اوُزلَرِی هاحلَمَگن حالدَه دُشمَننِينگ سِينارِيياسِی بُويِيچَه حَرَكَت قِيلِيشَدِی وَ اوُلَرنِی مَقصَدلَرِينِی عَمَلگه آشِيرِيشَدِی. يَعنِی مُسُلمانلَرنِينگ نامِی،قانِی،ناموُسِی، مال- دَولَتِی، دِينِی، مَوجُودِيَتِی آستِيدَه لِيكِن مُسُلمانلَرنِينگ دَشمَنِی اوُچوُن اِيشلَشَدِی.

شَرقِی توُركِستاننِينگ اِسلامِی جُومهُورِيَتِی حِتايِلِيك وَ رُوس سِكوُلار حُكوُمَتلَرنِينگ اِتّحادِی اَساسِيدَه وَ اَنگلِيَه سِكوُلار حُكوُمَتِينِينگ يَشِيل چِيراغِی آستِيدَه نابُود بُولگچ، رُوسلَر اِيشغال قِيلِينگَن شَرقِی توُركِستان

دَولَتِیدَه اِیمتِیازلَرنِی قوُلگه کِیرِیتِیشَدِی، اَمّا شَرقِی توُرکِستان دَولَتِیدَگِی خِتایلِیک حاکِم اِیککِینچِی جَهان جَنگِی وَ گِیرمَه نِیَه لِیکلَرنِینگ راسِّیَه گه حَملَه قِیلگَن پَیتِیدَه، باسِیم آستِیدَه بُولگَنلِیگِی وَ گِیرمَه نِیَه لِیکلَرنِی حَملَه سِیگه دوُچار بُولِیش قوُرقوُوِی آستِیگه توُشگَنِی بائِث سِکوُلار روُسلَرنِی اوُزِینِی پِیرلَرِیدَن چِیقَرِیب یُوبارَدِی.

اِیککِینچِی جَهان جَنگِی تَمام بوُلِیب گِیرمَه نِیَه لِیکلَر مَغلوُبِیَتگه اوُچرَگچ، سِکوُلار رُوسلَر شَرقِی توُرکِستاندَگِی خِتایلِیک حاکِمدَن قَصاص آلِیش فِکرِیگه توُشِیشَدِی. شوُ اِیشنِی کِیتِیدَن بِیر قَنچَه حَربِی مُتَخَصِّصلَرنِی شَرقِی توُرکِستاندَگِی مُسُلمانلَرگه یاردَم بِیرِیش وَ اوُلَرنِی خِتایلِیکلَرگه قَرشِی تَیّارلَش اوُچُون بُو دَولَتگه جوُنَتَه دِی.

بُو آرَدَه توُرکِستاندَگِی مُسُلمانلَر تامانِیدَن خِتایلِیک سِکوُلارلَرگه قَرشِی نِهایَتدَه شِددَتلِی قَرشِیلِیکلَر بُولِیب اوُتَیاتگَن اِیدِی، سِکوُلار رُوسلَرنِینگ هَمکارلِیگِی آستِیدَه مَنَه بُو قَرشِیلِیک شَرقِی توُرکِستان دَولَتِیدَگِی بَرچَه مِنطَقَه لَرگه تَرقَلدِی.

بُو پِیردَگِی راسِّیَه سِکوُلار حُکوُمَتِینِی مَقصَدِی فَقَط خِتایلِیکلَردَن قَصاص آلِیش بُولگَن، توُرکِستاننِی مُستَقِیل قِیلِیش یاکِی "عَلِی خان توُرَه" رَحِمَهُ الله هاحلَگَندِیک اِسلامِی حُکوُمَت تَشکِیل قِیلِیش رِیجَه سِی بوُلگَن اِیمَس. مَنَه بُو بوُگوُنگِی کوُندَه مُسُلمان جَماعَتلَرِینِینگ جُودَه کوُپلَرِی توُشِیب قالَیاتگَن قاپقان بوُلگَن اِیدِی، اوُلَر دُشمَننِینگ مَقصَدلَرِی وَ اوُلَرنِینگ توُزگَن رِیجَه سِی، سِینارِییاسِی بُوپِیچَه حَرَکَت قِیلِیشَدِی، عاقِبَتدَه اِیسَه "عَلِی خان توُرَه" رَحِمَهُ الله نِی تَقدِیرِیگه اوُحشَگَن نَتِیجَه گه دوُچار بُولِیشَدِی. مُسُلمانلَر خوُشیار بُولِیشلَرِی وَ دُشمَنلَرنِینگ مَقصَدلَرِیدَن،دُشمَننِینگ اوُلَرنِی جَماعَتلَرِینِی حِمایَه قِیلِیش بارَسِیدَگِی دَلِیللَرِیدَن آگاه بُولِیشلَرِی لازِم،اَلدَه نِیب قالمَه سِینلَر وَ اوُزلَرِینِینگ جِهادلَرِینِی اَمِیرکَه یا نَتا یا پوراپَه بِیرلَشمَه سِینِی یا راسِّیَه نِی، خِتایِنِی، آلِ سَعُودنِی، قَطَرنِی، اِمارَتنِی، توُرکِیَه نِی یوُلِیدَگِی جَنگلَرگه اَیلَنتِیرِیب آلِیشمَه سِین.

١٣٢٧ شَمسِی پِیلدَه سِکوُلار- ساسِیالِیست خِتایلِیکلَر شَرقِی توُرکِستاننِی کامِل حالَتدَه باسِیب آلِیشَدِی.فَقَطگِینَه ١٣٢٨ شَمسِی وَ ١٣٥٠ شَمسِی پِیللَرنِی مابَینِیدَه خِتایلِیک ساسِییالِیست سِکوُلار باسقِینچِی کوُچلَرِی رَسمِی حالَتدَه ٣٦٠٠٠٠ مُسُلماننِی اوُلدِیرِیشَدِی. مَنَه بُو رَحمسِیزلِیک بِیلَن قِیلِینگَن حَملَه نِی نَتِیجَه سِیدَه ١٣٥٧ شَمسِی پِیلگَچَه ١٠ مِللِییانلَب مُسُلمانلَر توُرلِی- هِیل یُوللَر بِیلَن قَتلِی عام بوُلِیشَدِی وَ بِیر نِیچَه مِیللِیان مُسُلمان نام- نِشانسِیز یُوقالِیب کِیتَدِی یاکِی باشقَه دَولَتلَرگه قاچِیب چِیقِیشَدِی.

مَنَه بُو مَغلۇبِيَتلَر، ظُلملَر، سِيتَملَرگه قَرَمَسدَن حِتايِليک ظالِم سِکۇلارِيست باسقِينچِيلَرگه قَرشِی مُسُلمانلَرنِينگ قۇزغَلانلَرِی دَوام اِيتَدِی. شۇ جُملَه دَگِی قۇزغَلانلَردَن بِيرِی ١٣٣٣ شَمسِی يِيلدَه خُوتَن شَهرِيدَگِی شَرقِی تۇركِستاننِی مُستَقِيل قِيلِيش مَقصَدِيدَه قِيلِينگَن "عَبدُالحَمِيد دامُولّاه وَ فَتحِ الدِّين مَحدُوم" رَهبَرلِيگِيدَگِی قۇزغَلان بُولَدِی، بُو قۇزغَلانَدَه مِينگلَب مُسُلمانلَر شَهِيد بُولِيشَدِی.

١٣٦٨ شَمسِی يِيلدَه هَم شَرقِی تۇركِستاندَگِی اِسلامِی حِزبنِی رَهبَرِی بۇلمِيش "ضِياءِ الدِّين يُوسُف" قۇماندانلِيگِی آستِيدَگِی جِهادِی عَمَلِيات نَتِيجَه سِيدَه، قِيزِيلسُو شَهرِينِينگ باران قِيشلاغِيدَه اِسلامِی شَرِيعَت اَحكاملَرِينِی اِجرا قِيلِينِيشِی طَلَب قِيلِينَدِی، اۇندَه هَم يۇزلَب مُجاهِدلَر شَهِيد بُولِيشگَن؛ حِزب تَشكِيل قِيلِينگَن.

شُو يِيردَه نِيمَه اوُچُون حِزب تَشكِيل قِيلِينَدِی؟- دِيگَن سَوال تۇغِيلِيشِی مُومكِين، چُونكِی بُو دارُ الكُفرنِی مِنطَقَه سِی اِيدِی وَ بِيزلَر دارُ الكُفردَه حِزب تَشكِيل قِيلَه مِيز، رَسُول الله صَلَّی الله عَلَيهِ وَسَلَّم هَم مَكگَه دارُ الكُفرِيدَه اَلله نِی حِزبِينِی تَشكِيل قِيلگَن اِيدِيلَر، اَمّا دارُ الإسلامدَه حِزب تَشكِيل قِيلِيشلِيک مُومكِين اِيمَس، حَه اۇ كِيشِی حِزب تَشكِيل قِيلگَن اِيدِيلَر وَ اَلله نِی شَرِيعَتِيدَگِی قانُونلَرنِی تَطبِيق قِيلِيشگه قَيتِيش وَ اِسلامِی حُكۇمَتنِی تَشكِيل قِيلِيش وَ دارُ الاِسلامنِی بِير قِيسمِيدَن كافِرلَرنِی قۇوِيب چِيقَرِيش يُولِيدَه جِهاد قِيلگَنلَر وَ بُو يُولدَه يۇزلَب مُجاهِدلَر شَهِيد بُولگَن؛ مَنَه شۇ بِيلَن بِيرگه مَوارائُنَهردَگِی مُسُلمانلَرنِينگ مَخصُوصاً شَرقِی تۇركِستاندَگِی مُسُلمانلَرنِينگ جِهادِی بُوگۇنگِی كۇنگچَه بُويُوک خُراساننِی بِير قِيسمِی صِيفَتِيدَه اۇزِينِينگ قِمَتلِی تَجرِيبَه لَرِی بِيلَن بِيرگه شَرعِی يُولدَه دَوام اِيتِيب كِيلگَن.

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

والسلام عليكم و رحمة الله و بركاته